

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМНИЦТВА В КОНТЕКСТІ РОЗБУДОВИ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Наукові праці МАУП, 2014, вип. 1(40), с. 41–45

Розглядаються сучасні підходи до формування державної політики у сфері забезпечення безпеки підприємницької діяльності з урахуванням здійснення демократичних перетворень та необхідності формування громадянського суспільства в Україні. Пропонуються певні кроки по формуванню та забезпеченню реалізації державної політики із забезпечення безпеки підприємницької діяльності та утворення реальних умов для її розвитку.

В умовах становлення підприємництва в Україні даються ознаки негативні процеси і явища, такі як нестабільна політична і соціально-економічна ситуація в країні, недосконалість законодавства, криміналізація суспільства, шахрайство та ін. Усе це різко загострило проблему забезпечення безпеки підприємництва як виду господарської діяльності, що здійснюється на власний ризик і, безумовно, потребує втручання держави, формування та реалізації державної політики з цього напрямку.

Актуальність проблеми обумовлена тим, що в Україні не подолані такі антисуспільні, антипідприємницькі явища, як рейдерство, незаконне поглинання, корупція, соціально-політична напруга в суспільстві, та відсутні не тільки правове поле для функціонування системи безпеки для вітчизняного підприємства [1], а й державний орган, який би безпосередньо розробляв та здійснював державну політику у сфері безпеки та захисту вітчизняного підприємства, координував діяльність судових та правоохоронних органів у цій сфері, безпосередньо здійснював моніторинг зовнішніх та внутрішніх загроз для вітчизняного підприємства.

Крім того, нині відсутні реальні механізми взаємодії між інститутами державної влади та громадськими об'єднаннями у сфері забезпечення безпеки підприємницької діяльності та захисту вітчизняних підприємств. Разом з тим, за даними Українського союзу промисловців та підприємців, приватний сектор економіки дає понад 80 % ВВП в Україні. На сьогодні підприємці є основними платниками податків, їхня діяльність дає можливість знижувати рівень соціально-економічної напруги в державі [2].

Значний внесок у формуванні теорії і практики державного управління, розбудови державної внутрішньої політики був зроблений вченими-фахівцями з цієї наукової галузі, зокрема, слід відзначити погляди В. Абрамова, В. Богданович, В. Воротіна, А. Дегтяр, О. Лебединської, О. Г. Ситніки, С. Телешун та ін.

Особлива значущість зазначеної проблеми в сучасних умовах підтверджується низкою фундаментальних праць провідних вітчизняних науковців у галузі національної безпеки: О. Арефєвої, О. Барановського, З. Варналія, В. Геєця, А. Качинського, О. Кириченка, В. Крутова, В. Ліпкана, В. Мунті-

яна, А. Сухорукова, В. Циганова та ін. Їхні наукові погляди та результати досліджень, безумовно, мають вплив на формування внутрішньої та зовнішньої політики України, особливо щодо забезпечення національної безпеки. Варто відзначити погляди та наукові праці докторів наук: Л. Гнилицької [3], В. Ліпкана [4], В. Франчука [5], які досліджували вплив безпеки підприємницької діяльності на стан національної безпеки України.

Разом з тим, системних досліджень щодо особливостей формування державної політики із забезпечення безпеки вітчизняного підприємництва, визначення механізмів її реалізації з урахуванням необхідності розбудови демократичної держави та формуванню громадянського суспільства ще не здійснювалось.

За час існування України як незалежної та демократичної держави не утворено сектор з безпеки підприємницької діяльності та не сформована реальна державна політика із забезпечення безпеки вітчизняного підприємництва. Це, у свою чергу, гальмує розвиток демократичних перетворень, здійснення модернізації вітчизняної економіки.

Визначимо основні підходи до формування державної політики у сфері забезпечення безпеки вітчизняного підприємництва, та надамо науково обґрунтовані рекомендації щодо формування дієвих механізмів взаємодії між владою та громадянським суспільством з метою реалізації державної політики забезпечення безпеки вітчизняного підприємництва.

У процесі реалізації державної політики, спрямованої на формування соціально-економічної та політичної стабільності в українському суспільстві, не використовуються усі можливості для досягнення поставленої мети. Одним з таких резервів є впровадження сучасного механізму взаємодії та цивілізованого діалогу між державним менеджментом, правоохоронними та контролюючими органами, представниками приватного сектору економіки та їх громадськими об'єднаннями.

Як свідчить досвід розвинених демократичних країн світу, вони пов'язують свою національну безпеку зі станом захищеності суб'єктів свого національного підприємництва, відповідною внутрішньою політикою, яка спирається на інститути громадянського суспільства. Так, у США діє понад 600 програм у сфері безпеки, спрямованих на взаємодію державної політичної та правоохоронної систем з приватним сектором економіки. У Німеччині таких програм майже 100, у Великобританії близько 80-ти. У Російській Федерації за ініціативою її президента у 2012 р. введено інститут омбудсменів із захисту російського підприємництва [6].

Однією з пріоритетних засад внутрішньої політики розвинених європейських країн є завдання із захисту та забезпечення безпеки свого національного підприємництва. Така внутрішня політика ґрунтується на базовій потребі людини — потребі в безпеці, яка реалізується за обов'язковою участю громадських інститутів.

В Україні, згідно з її Конституцією (ст. 102 та ст.106) та чинним законодавством, основними принципами ґрунтування нашої внутрішньої політики є:

- рівність усіх суб'єктів права власності перед законом, захист конкуренції у сфері економічної діяльності;
- забезпечення сталого розвитку економіки на ринкових засадах та її соціальної спрямованості.

Відповідно до чинного законодавства [7] основними засадами внутрішньої політики у сфері формування інститутів громадянського суспільства та в економічній сфері є (цитуємо закон):

- утвердження громадянського суспільства як гарантії демократичного розвитку держави;
- забезпечення незалежної діяльності об'єднань громадян, посилення їх впливу на прийняття суспільно важливих рішень;
- проведення регулярних консультацій з громадськістю з важливих питань життя суспільства і держави;

- гарантування державою непорушності усіх форм власності як основи ринкової системи господарювання;
- створення сприятливих умов для розвитку підприємництва, спрощення умов започаткування бізнесу та виходу з нього, зменшення втручання держави в економічну діяльність суб'єктів господарювання, спрощення системи отримання дозволів, зниження тиску на бізнес з боку контролюючих органів;
- розвиток механізмів державно-приватного партнерства з метою залучення інвестицій у модернізацію промислової та соціальної інфраструктури.

Для реалізації цих завдань мають бути розроблені певні організаційно-правові умови та визначені відповідні механізми. Разом з тим за час свого існування як незалежної країни, яка ґрунтується на демократичних принципах існування, в Україні не визначено ідеології та державної політики щодо забезпечення безпеки та захисту вітчизняного підприємництва [8], не залучені до цього процесу відповідні громадські інститути. Президент України як гарант Конституції повинен ініціювати певні пропозиції на рівні національних проектів та державної ідеології щодо національного захисту та безпеки вітчизняного підприємництва з поєднанням зусиль органів державної влади, громадських об'єднань та можливостей недержавного сектору безпеки.

На наш погляд, було б доцільно в структурі Адміністрації Президента України створити відділ (службу) на правах управління із забезпечення державної політики з питань безпеки підприємницької діяльності, моніторингу загроз та небезпек вітчизняному підприємству.

Основними завданнями для цього підрозділу мають бути:

- формування державної політики у сфері забезпечення безпеки вітчизняного підприємництва;
- здійснення контролю за реалізацією цієї політики в Україні;
- забезпечення координації судових, правоохоронних та контролюючих органів

щодо їх діяльності по захисту підприємницької діяльності від протиправних посягань;

- здійснення моніторингу зовнішніх та внутрішніх загроз та небезпек для вітчизняного підприємництва та підготовка рекомендацій щодо їх мінімізації;
- надання допомоги обласним держадміністраціям щодо формування сприятливого підприємницького клімату в регіонах України;
- взаємодія з Державною службою України з питань регуляторної політики та розвитку підприємництва;
- розгляд скарг підприємців щодо неправомірної діяльності (бездіяльності) представників судової, правоохоронної системи та контролюючих органів України.

З метою забезпечення зв'язку цього підрозділу з представниками громадянського суспільства, підприємництва та правоохоронною системою України, формування дієвого механізму взаємодії між владою, підприємцями та їх громадськими об'єднаннями пропонується утворення Координаційної ради з питань безпеки та захисту вітчизняного підприємництва при Президентові України. Формування такої ради дасть можливість формування одного з елементів громадянського суспільства в Україні та буде дієвим механізмом реалізації державної політики у сфері забезпечення безпеки та захисту вітчизняного підприємства.

На регіональних рівнях пропонується утворення в структурах Державних обласних (міських) адміністрацій відповідних підрозділів. З метою реалізації державної політики у сфері безпеки та захисту вітчизняного підприємництва на регіональному рівні ми пропонуємо утворення Координаційних рад з питань безпеки та захисту підприємництва при керівниках державних адміністрацій.

Стосовно ж фінансування цього національного проекту, то за ініціативою вітчизняних підприємців можливе утворення Всеукраїнського Фонду із забезпечення

безпеки вітчизняного підприємництва. Також можливе утворення фондів і на регіональних рівнях. Модель формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення безпеки підприємництва подано на рисунку.

Стратегія формування та реалізації державної політики із забезпечення безпеки та захисту вітчизняного підприємництва як національної ідеї і національного проекту має пройти ряд етапів, тобто необхідно здійснити певні кроки, які сформують відповідний механізм.

По-перше. За ініціативою Президента України необхідно провести Всеукраїнську нараду з питань формування внутрішньої політики з безпеки та захисту вітчизняного підприємництва.

По-друге. Формувати громадську думку щодо ініціатив Президента України із формування державної політики у сфері безпеки та захисту вітчизняного підприємництва.

По-третє. Сформувати в Адміністрації Президента України відповідний підрозділ, який забезпечуватиме державну політику у сфері безпеки та захисту підприємництва. На цьому етапі формуватимуться і регіональні підрозділи в структурі обласних державних адміністрацій (ОДА).

По-четверте. Здійснити формування Координаційних рад при Президентові України та при Головах ОДА.

По-п'яте. Початок повноцінної реалізації державної політики у сфері забезпечення безпеки та захисту вітчизняного підприємництва є необхідною умовою досягнення соціально-економічної та політичної стабільності в українському суспільстві.

Отже, такий підхід свідчатиме, з одного боку, про реальне формування дієвих механізмів забезпечення безпеки та захисту вітчизняного підприємництва, а з другого — свідчатиме про європейський підхід щодо створення сприятливих умов для розвитку

Модель формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення безпеки підприємництва

вітчизняного підприємництва як умови для здійснення модернізації вітчизняної економіки. Він також дасть можливість сформулювати певну основу для розбудови громадянського суспільства в Україні та продовжити демократичні реформи.

Література

1. Журавель В. П., Тимошенко Е. И., Дичек А. И. Противодействие рейдерству: Практич. пособие. — К.: Изд-во Европ. ун-та, 2009. — 416 с.
2. Крутов В. В. Становлення та розвиток недержавної системи безпеки підприємництва: Монографія. — К.: Фенікс, 2008. — 406 с.
3. Теоретико-методологические и прикладные основы обеспечения экономической безопасности субъектов хозяйственной деятельности: Монография /

О. И. Захаров, П. Я. Пригунов, Л. В. Гнилицкая. — К.: ТОВ "Дорадо-Друк", 2011. — 290 с.

4. Ліпкан В. А. Національна безпека України: Навч. посіб. — К.: КНТ, 2009. — 576 с.

5. Франчук В. І. Особливості організації системи економічної безпеки вітчизняних акціонерних товариств в умовах трансформаційної економіки: Монографія / В. І. Франчук / Львів. держ. ун-т внутрішніх справ. — Л., 2010. — 440 с.

6. Економічна безпека суб'єктів господарювання в умовах глобальної фінансової кризи. (Теоретико-методологічний аспект): Монографія / О. А. Кириченко, М. П. Денисенко, С. А. Єрохін, П. Я. Пригунов та ін. — К.: ІМБ Ун-ту "КРОК", 2010. — 412 с.

7. Закон України "Про засади внутрішньої і зовнішньої політики" // ВВР України, 2010. — № 40. — Ст. 527.

8. Концепція економічної безпеки антикризового управління економікою України. Експертно-аналітична доповідь / А. К. Кінах, В. М. Геєць, О. А. Кириченко, П. Я. Пригунов та ін. — К.: ТОВ "Дорадо-Друк", 2008. — 71 с.

Формування та реалізація державної політики у сфері забезпечення безпеки підприємницької діяльності та її захисту сприятиме залученню зарубіжних інвестицій, залученню у вітчизняну економіку додаткових коштів, що реально сприятиме розвитку бізнесу. Врахування міжнародного досвіду щодо захисту та безпеки бізнесу при формуванні державної політики в Україні свідчатиме про спрямованість дій нашої держави щодо приєднання до європейської демократичної спільноти.

Формирование и реализация государственной политики в сфере обеспечения безопасности предпринимательской деятельности и ее защиты будет способствовать привлечению иностранных инвестиций, вовлечению в отечественную экономику дополнительных средств, реально способствовать развитию бизнеса. Учитывание международного опыта защиты и безопасности бизнеса при формировании государственной политики в Украине будет свидетельствовать о направленности действий нашего государства на присоединение к европейской демократической обществу.

The formation and implementation of state policy in the sphere of business security and protection will help to attract foreign investment and involvement in the domestic economy more resources actually contribute to the development of business. Accounting for the protection of international experience and business security in government policy in Ukraine will testify about the direction of action of our country for accession to the European, democratic society.

Надійшла 22 листопада 2013 р.